

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник
наукових праць

Випуск 1

2025

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв

Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 1

Ніжин – 2025

Лавреха Н. О. Компетентісно-орієнтоване навчання на основі діяльнісного підходу в початковій школі	138
Леськова Н. В. Від прогалин до успіху: цифрові технології в подоланні освітніх втрат у початковій школі.....	142
Литвинюк О. І. Ієрархія принципів компетентісного навчання техніки англomовного читання.....	145
Лосєва Н. М. Шляхи вдосконалення початкової освіти.....	150
Лоюк О. В. Окремі психолого-педагогічні аспекти організації дослідницької діяльності здобувачів початкової освіти.....	154
Лященко В. М. Формування професійної компетентності вчителя початкових класів щодо виховання особистості учня з особливими освітніми потребами...	157
Маркович В. О. Теоретичні основи педагогічної компетентності майбутніх учителів	162
Мельник А. В. Авторська методична розробка заняття з теми: «Цікаво про гроші».....	165
Мелекєсцева Н. В. Lego-технології як засіб формування інтелектуальної культури молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.....	170
Mkrtichian O. A. Innovative technologies and trends in blended learning for primary education: enhancing engagement and educational outcomes.....	174
Новак А. М. Формування в молодших школярів цілісного сприйняття світу через спілкування з природою	179
Новгородська Ю. Г. Професійна готовність майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності.....	182
Олешко Л. В. Тренди та інноваційні технології в освітньому процесі початкової школи в умовах змішаного навчання	187
Оловаренко О. І., Проворна І. О. Українська мова та методика її викладання в початковій школі як чинник формування професійної компетентності.....	191
Павлова А. М. Прийом Fishbone (Фішбоун) – стратегія розвитку критичного мислення в НУШ.....	195

низовому гармонія порушена включенням (очевидно, вимушеним, адже в усіх інших своїх складових обидві програми гармонійні) психологічно чужої для діяльнісного підходу вставки – зорового сприймання замість навчання техніки читання. Така еkleктичність перевантажує учнів, знижує мотивацію опанування англійської мови, низько результативна, занадто екстенсивна за ресурсовитратами, а тому потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. PISA 2022 Results. Learning During – and From – Disruption. Volume II. OECD, 2023. 456 p.
2. PISA 2022 The State of Learning and Equity in Education. Volume I. OECD, 2023. 488 p.
3. Мартиненко В. О. Моделі уроків формування досвіду читацької діяльності учнів 2-4 класів / Савченко О. Я., Бібік Н. М., Мартиненко В. О. та ін.; Організаційні форми навчання у початковій школі : посібник. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 88-106.
4. Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century – Paris : UNESCO Publishing, 1996. 46 p.

Лосєва Н. М., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Початкова освіта для людини має ключове значення, оскільки на цьому етапі закладаються основи розвитку її здібностей та й починається побудова академічної кар'єри. В умовах сьогодення, не жаль, якість навчального процесу є кризовою і на це суттєво вплинули пандемія та війна. Освітяни добре розуміють, що вкрай необхідними є системні дії, спрямовані на подолання наявних проблем у формуванні базових чи фундаментальних компетентностей учнів, бо під загрозою може бути майбутнє наступних поколінь.

Фундаментальні компетентності розуміються як сукупність навичок, знань та установок, які необхідні всім людям для особистого розвитку та інтеграції в суспільство. Вони також є ключовими, бо дозволяють продовжувати навчання протягом життя і досягати більш просунутих планів. Визначення фундаментальних компетентностей залежить від різних країн та їх освітніх систем. Наприклад, країни європейського союзу визначають наступні вісім: мовна комунікація; математична компетентність; знання фізичного світу; соціальна та громадянська компетентність; культурна та мистецька; уміння навчатися; знання цифрових технологій; а також автономія та особиста ініціатива. У країнах Європи існують певні заходи, що дозволяють їм спрямувати зусилля на подолання кризи. Рамкова програма RAPID (розроблена ЮНЕСКО та Світовим банком) узагальнює перелік заходів, які країни можуть розглянути та адаптувати до місцевого контексту. Заходи включають: 1. Охоплення навчанням всіх дітей у школі (важливо контролювати зарахування, відвідуваність та успішність учнів; розуміти, чому деякі діти не повернулися до школи, і допомогти їм повернутися та залишитися у школі). 2. Періодичне оцінювання рівня навчання, яке формує освітню політику, дозволяє приймати обґрунтовані рішення про підходи до навчання, методи оцінювання успішності та покращення результатів. Форми оцінювання повинні не тільки фіксувати знання та навички учнів, але й допомагати їм краще усвідомлювати, як і для чого вони навчаються. Це включає просування культури оцінювання, яка є регулярною та інклюзивною з акцентом на задоволення індивідуальних потреб учнів та використання таких технологій, як цифрові та гібридні оцінки. 3. Пріоритет навчання ключових компетентностей. Зусилля надаються базовим навичкам грамотності та розрахункам, а також знанням, які необхідні учням для просування з усіх предметів та набуття більш просунутих навичок у майбутньому. 4. Підвищення ефективності викладання. Шкільні системи повинні впроваджувати стратегії, які зроблять освіту більш ефективною, актуальною та релевантною, а також гарантувати, що педагогічні програми навчання орієнтовані на поточний рівень учнів, індивідуальні програми самостійного навчання, тьюторство і корекцію.

Учені європейських країн вказують, що увагу треба приділити здоров'ю та психосоціальному благополуччю дітей. Пандемія завдала шкоди психічному здоров'ю та психосоціальному благополуччю як учнів, так і викладачів, посиливши ризики для тих, хто перебуває у маргіналізованому становищі. Отже, вкрай важливо забезпечити безпеку шкіл, здоров'я дітей, їх захист від насильства і доступ до основних послуг, таких як харчування, консультування, вода, санітарія та гігієна. Сприяння благополуччю дітей має велику внутрішню цінність, а також сприяє навчанню: діти навчаються найкраще, коли відчувають радість та почуття приналежності до школи [1]. Також педагоги дослідили, що індивідуальне навчання ефективно впливає на динаміку навчання учнів, які зазнають утруднень, але ж наймати вчителів для всіх учнів, які мають проблеми, це дорого і може суттєво збільшити бюджет шкільної системи. Проте виявити потенційні можливості успішного навчання дитини, її рівень креативного потенціалу доволі легко зробити за допомогою стандартизованих, призначених для цієї процедури, тестів. Передбачення здібностей учнів в процесі навчання може суттєво допомогти вчителю в організації навчального процесу та розробці дидактичних матеріалів до уроків. Зауважимо, що подібні ідеї проголошували й українські вчені, розробляючи для наших школярів тести логіко-математичної компетентності [2]. Співпадають думки європейських та українських учених й щодо необхідності якісної освіти самих вчителів, гарної підготовки майбутніх педагогів в університеті, проходження практик, співпраці з колегами у шкільному колективі, націленому на високі результати, вчасної перепідготовки чи підвищення кваліфікації тощо [3]. Наприклад, в Європі у державних школах навчається багато дітей з країн третього світу і вчителю доводиться витратити надто багато часу на управління класом і мало часу на викладання. Спільноти вчителів допомагають одна одній, наприклад, розповсюджують готові базові плани уроків, навчально-методичну літературу щодо конкретних розробок уроків з певних тем, проводять щотижневі інтерактивні зустрічі за допомогою інформаційних технологій з метою обговорення різноманітних питань та реальних педагогічних ситуацій. Вчителі розуміють, що в наш час нові

технології відіграють важливу роль у суспільстві і є дуже корисними в освіті. Завдяки цим інноваційним інструментам процес навчання стає більш інтерактивним та захоплюючим і вчителі діляться своїми знаннями та досвідом з колегами. Багато уваги приділяється інноваційним освітнім методикам, які полегшують розуміння та навчання учнів початкової школи. Найбільш відомі: перевернутий або інвертований клас (діти зазвичай вивчають предмети і виконують завдання вдома); кооперативне навчання (об'єднання учнів у невеликі команди); навчання на основі компетенцій (закріплення та набуття нових навичок робиться у вигляді практичних занять); навчання, засноване на роздумах (діти навчаються аналізувати, сперечатися, включати певні речі в контекст, і зрештою думати); гейміфікація (інтеграція динаміки та механіки ігор та відеоігор в освітнє середовище) тощо. Особливо слід сказати про розробку захоплюючих інноваційних навчальних матеріалів в таких галузях, як математика, яка може бути складною для деяких школярів і вони можуть чинити опір при вивченні. Ми впевнені, що підлаштовуючи навчальний матеріал під вік дитини, використовуючи в класі методи релаксації та рекреації [4], вчитель допоможе дітям відчувати достатню готовність до навчання, оскільки вони розвиватимуться у гармонійній атмосфері.

Немає сумніву, що початковій освіті слід приділяти багато уваги та шукати шляхи ефективно покращити її, бо це той період життя дитини, коли мозок ще пластичний, а навчання найбільше впливає на інтелектуальний розвиток і подальше майбутнє людини, отже й нашого суспільства загалом.

Список використаних джерел:

1. <https://profuturo.education/observatorio/enfoques/como-mejorar-la-calidad-de-la-educacion/>_(дата звернення 11.02.2025)
2. Раков С.А., Вашуленко О.П., Горех В.П., Милянник А.І, Пузирьов В.В. Три виміри логіко-математичної компетентності. *Вісник. Тестування і моніторинг в освіті*. 2009. № 12. С. 6-15.